

Public consultation

Elia: Federal Development Plan for the Belgian transmission system over the period 2024-2034

Joint response by BBL, Canopea and Greenpeace, 16 January 2023

Introduction

- Les organisations environnementales Bond Beter Leefmilieu, Greenpeace et Canopea soutiennent la volonté d'ELIA de développer une vision claire à long terme des besoins de réseaux électrique dans une perspective de transformation énergétique.
- Het ontwikkelingsplan voor de komende tien jaar is ontworpen met het oog op 2050. Hierdoor wordt de stroomvoorziening voor de komende tien jaar gewaarborgd en wordt er tegelijkertijd voor gezorgd dat het elektriciteitsnet geschikt is om de langetermijn klimaatdoelstellingen te halen.
- Wij zijn verheugd over de aandacht voor internationale samenwerking. De koppeling van nationale elektriciteitsnetten is een sleutel tot een stabiele en goedkope energievoorziening in Europa. Het heeft geen zin te streven naar een zo groot mogelijke onafhankelijkheid van de elektriciteitsproductie in andere Europese landen, omdat dit de bevoorradingszekerheid in gevaar zou brengen en de elektriciteitsprijs zou opdrijven. In Europa, en vooral rond de Noordzee, is er een voldoende groot potentieel voor hernieuwbare energiebronnen. Wij achten het dringend noodzakelijk de nationale netten onderling te verbinden door middel van interconnectoren en de internationale elektriciteitsmarkt veilig te stellen door middel van een passend regelgevingskader.
- La structure de notre approvisionnement électrique est appelée à être fondamentalement modifiée d'ici à 2025 avec la fermeture de 5 voire 7 réacteurs nucléaires. Une prolongation possible de Doel 4 et Tihange 3 de 10 ans ne change rien à la dynamique de transformation de l'approvisionnement électrique dans notre pays vers un système 100% renouvelable après 2035.
- Pour garantir un approvisionnement énergétique fiable, durable et abordable, il

faut développer les suivant leviers:

- le développement d'un réseau de transport de l'électricité européen,
- la gestion de la demande (l'efficacité, réduction de la consommation (sobriété énergétique), et la flexibilité (peak shaving),
- le développement vigoureux des énergies renouvelables et
- le stockage de l'énergie.

Challenger la demande électrique

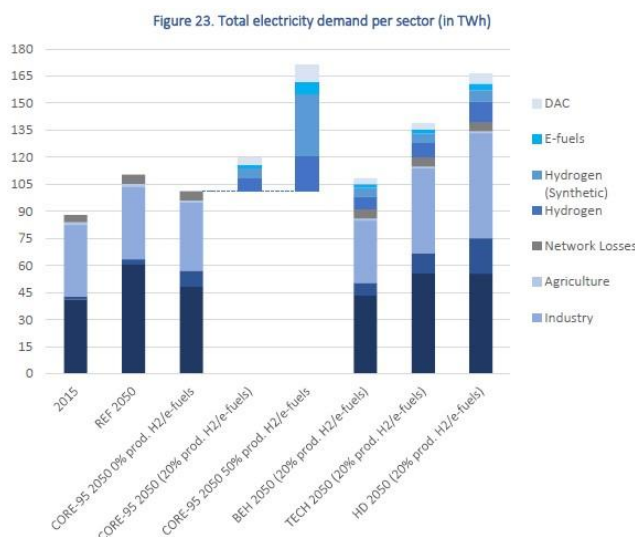
- Om de klimaatdoelstellingen te bereiken, zal de totale energievraag sterk moeten dalen, terwijl de vraag naar elektriciteit zal moeten stijgen. Die vraag kan en moet door hernieuwbare energiebronnen worden ingelost.
- Les scénarios envisagés dans le Plan de Développement fédéral 2024-2034 tablent sur une demande électrique en Belgique allant jusqu'à 166 TWh (scénario e-prosumer). Cette vision n'introduit pas assez les potentiels de réduction de consommation d'énergie en Belgique.
  - Une étude de la commission européenne estime ainsi le potentiel de réduction de la consommation d'énergie économiquement intéressant à -18% en 2030. 20 (résidentiel) à 27% (industrie) de ce potentiel concerne les applications électriques selon les secteurs.

Table A2.1 Summary of modelling results for Belgium

Sector	BAU energy consumption by 2030 (ktoe)	Technical potential savings by 2030 (ktoe/yr)	Economic potential savings by 2030 (ktoe/yr)	Technical potential savings by 2030 (% of BAU)	Economic potential savings by 2030 (% of BAU)	MS Article 7 energy saving target by 2030 (ktoe/yr)
Residential	8,119	2,256	1,396	28%	17%	
Commercial	4,652	1,020	679	22%	15%	
Industrial	12,883	3,135	3,006	24%	23%	
Transport	8,860	1,191	1,191	13%	13%	
Total	34,514	7,602	6,272	22%	18%	2,903

European Commission, Directorate-General for Energy, Menge, J., Chan, Y., Strug, K., et al., Technical assistance services to assess the energy savings potentials at national and European level : Member State annex report, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/367828>

- A l'horizon 2050, les projections utilisées par Elia se rapprochent de celles du scénario *high energy demand* de l'étude Belgique bas carbone du SPF climat. Dans un scénario *low demand* qui challenge notamment la consommation de produit energie intensif, comme le ciment, la demande est significativement diminuée (108 TWh en 2050).

[Nouveaux scénarios pour une Belgique climatiquement neutre à l'horizon 2050 \(2021\)](#)

- **Une étude de sensibilité incluant des scénarios *low demand* devrait permettre de mettre en lumière les avantages économiques de la réduction de la demande, sans compromettre l'électrification du secteur de l'énergie.**
- Het huidige aanbod aan hernieuwbare energie in België voldoet momenteel niet aan de vraag. Maar in Europa als geheel, en vooral rond de Noordzee, is er een voldoende groot potentieel voor hernieuwbare energiebronnen. **Er zal genoeg capaciteit zijn in de omliggende landen** om in België groene stroom van wind en zon in te voeren, als de nodige samenwerkingsovereenkomsten worden afgesloten, de infrastructuur wordt uitgebouwd (interconnectoren) en de elektriciteit in een open markt wordt uitgewisseld, die door geschikte regelgeving georganiseerd wordt (Energy Market Design).
- Hernieuwbare energie heeft ten onrechte een imago van onbetrouwbaarheid en onzekerheid. **De transitie naar een energiesysteem gebaseerd op hernieuwbare energiebronnen is echter een strategische kans voor Europa.** In plaats van volatiele en hoge prijzen voor fossiele brandstoffen, verwachten we stabiele stroomprijzen die structureel lager zijn dan vandaag en op lange termijn vastgeklit kunnen worden.
- Om die kansen te verwezenlijken, moeten we de huidige trend van nationale reflexen tegenwerken. Het investeringsplan werd terecht opgesteld in het kader van een interactief proces met de ENTSO-e (TYNDP 2022). **Samenwerking met buurlanden en Noordzeelanden is een essentiële hoeksteen van de bevoorradingszekerheid.**
- De structuur van de energiekosten zal veranderen. Investeringskosten in infrastructuur zijn noodzakelijk, maar de energiekosten zelf zullen dalen.

Offshore wind

- De versterking van de aansluiting van bestaande en toekomstige offshore windparken op het Belgisch elektriciteitsnet wordt terecht als een prioriteit bekeken.
- En Belgique: Un développement rapide et renforcé de l'éolien offshore est non seulement crucial au regard des objectifs climatiques, mais également important dans le contexte de la sortie du nucléaire. La réalisation en temps utile des raccordements nécessaires au réseau en mer et sur terre en est une condition préalable.
- Het potentieel aan offshore windenergie in het Belgisch deel van de Noordzee is beperkt door de beperkte beschikbare oppervlakte en de vele gebruiksfuncties. Maar in de andere landen is er veel potentieel zowel in de Noordzee als ook in de Baltische Zee en de Atlantische Oceaan. Offshore verbindingen over langere afstand, zowel tussen het noorden en het zuiden, als van het oosten naar het westen zijn noodzakelijk om elektriciteit van landen met een grote overschot aan potentieel te sturen naar landen met een sterke industrie en dus een sterke vraag naar energie.
- Groot-Brittannië en Denemarken hebben bijvoorbeeld verschillende windprofielen en vullen elkaar en ook het windprofiel van België en Nederland aan. Door interconnecties met de beide landen (Nautilus en Triton) wordt de nood aan opslag en bijkomende energieproductie in het geval van *Dunkelflaute* gereduceerd of overbodig.

Prinses Elisabeth zone en het Prinses Elisabeth eiland

- Sinds 2019 vormen WWF-België, Natuurpunt, Greenpeace en Bond Beter Leefmilieu (BBL) samen de coalitie "4Sea". Wij bundelen de krachten voor een sterk Noordzeebeleid, een combinatie van een sterk natuur- en klimaatbeleid.
- Voor 4Sea dienen 2 grote vragen met aandacht en zorg behandeld te worden bij beslissingen inzake offshore structuren:

1. Past de offshore structuur in het totaalconcept, zijnde in het energieplan voor België ?

- Er is grote nood aan een overzicht zodat we ons kunnen richten op hoe we het energievraagstuk voor België op de beste manier kunnen oplossen, in functie van modulariteit, flexibiliteit en no-regret. Hierbij dient rekening gehouden te worden
- Het energieplan voor België is een optimalisatievraagstuk waarbij we rekening moeten houden met:

- Energie opbrengsten in België op land en op zee.
- De schaarse ruimte, ook in het Belgisch deel van de Noordzee. We dienen de ruimte strategisch en toekomstgericht toe te wijzen, binnen de draagkracht van het ecosysteem. Niet alles moet kunnen én mogen op en in onze Noordzee.
- Systeem integratie: er zijn steeds meer technologische opties en concepten moeten mee- en co-evolueren tot 1 geheel.
- Is een vaste, permanente structuur voor een lange termijn, zoals een eiland, noodzakelijk als men zich flexibel, circulair en modulair wil richten om het energievraagstuk op te lossen op de lange termijn?

2. Weegt een offshore structuur op tegen de alternatieven?

- Er zijn altijd alternatieven en die dien je open en eerlijk te communiceren om draagvlak te creëren en het maken van gedegen en onderzochte maatschappelijke beslissingen mogelijk te maken. Weten welke keuzes gemaakt zijn, is essentieel voor het nodige draagvlak om doelstellingen te bereiken.
- Het milieueffectenrapport (MER) dient om de impact van een aantal alternatieven te onderzoeken. [Zolang de project-MER geen uitsluitel geeft, is het voorbarig om in de pers gewag te maken van de bouw van het energie-eiland als een vaststaand feit.](#) Het dient namelijk nog uitgeklaard te worden of een eiland opweegt tegen enkele transformatorplatformen, en indien ja, welke locatie de beste optie is.

- Indien op deze twee vragen positief kan geantwoord worden, kan men een offshore constructie vergunnen onder volgende voorwaarden om de natuur- en biodiversiteitswaarden van Noordzee maximaal te beschermen én te versterken:

- **Design:** Maximaal inzetten op natuur-inclusief design, zoals besproken tijdens het "co-creatietraject natuur-inclusief design (NID)"
- **Locatie:** Zo ver mogelijk van wat je wil beschermen (Natura 2000 gebieden en mariene reservaten)
- **Schaal:** Zo klein mogelijk (minimale oppervlakte) want dan heb je de minste impact
- **Andere activiteiten:** Zo weinig mogelijk extra activiteiten, enkel in het kader van de doelstelling van de zone, zijnde offshore energie
- **Voorwaarden:** Alle voorwaarden zijn bindend en staan in de tender, idem zoals voor andere offshore energie activiteiten vergund in de zone

Het versnellen van vergunningen dient absoluut vermeden te worden. Dit in tegenstelling tot een versnelling van de administratieve en politieke procedures.

- Het [Belgian Offshore Platform](#) en 4Sea zijn ervan overtuigd dat de ontwikkeling van windenergie in het Belgisch deel van de Noordzee goed kan – en moet – zijn voor natuur en klimaat, mits de nodige maatregelen genomen worden. Samen onderschrijven BOP en 4Sea dat natuurbescherming een topprioriteit is bij het ontwerp, de bouw, de exploitatie en de ontmanteling van de windparken in de nieuwe Belgische offshore windzones, die gedeeltelijk gelegen zijn in beschermd Natura 2000 gebieden. De samenwerking beoogt dus **een maximale bescherming en versterking van de biodiversiteitswaarden van de Noordzee. Zo maken we van de Noordzeenatuur een bondgenoot in de strijd tegen het razendsnelle tempo waaraan we biodiversiteit verliezen en de klimaatverandering.**
- 4Sea drong aan op en nam actief deel aan het co-creatietraject natuur-inclusief design (NID) opdat het design van een potentieel energie-eiland van bij het begin rekening zou houden met de natuur- en biodiversiteitswaarden. Het traject omvatte in totaal 6 werkbanken die plaatsvonden tussen 29/03/2022 en 13/10/2022 met ELIA en relevante Belgische mariene experts. Het traject leverde 3 scenario's op (NID+, NID++ en NID+++) en 10 aanbevelingen.
- Voor 4Sea is het van belang om zich volgende zaken te realiseren wat betreft NID:

- Indien men met recht en rede wil spreken van natuur-inclusief design (NID) dient men **voldoende grote oppervlaktes** aan te pakken en dienen de **effecten van NID duidelijk en ontegensprekelijk zichtbaar** te zijn. Dit dient steeds gefundeerd op wetenschappelijke kennis en dit pleit voor een hoog ambitieniveau.
- De dimensies van het eiland evenaren al de origineel voorgestelde maximale waarden. **Nog een grotere voetafdruk aan het oppervlak en/of op de zeebodem is niet realistisch.**
- Zoals opgetekend in de randvoorwaarde “ Footprint en Natura 2000” van het co-creatietraject NID, dient **te allen tijde impact op het nabijgelegen Natura 2000-gebied maximaal vermeden** te worden.

Randvoorwaarde_Footprint & Natura 2000

Het maximaliseren van de habitatrijkdom op en rondom het energie-eiland start bij de footprint van het eiland (=max 25ha) en wordt begrensd door Elia's concessiezone.

Het overschrijden van de footprint van het energie-eiland in functie van *Nature Inclusive Design* mag niet leiden tot bijkomende significant negatieve impacten op het nabijgelegen Natura 2000-gebied en overige natuurwaarden in de omgeving. Het eventueel overschrijden van de footprint dient tevens overlegd met de betrokken overheden.

- Hoe complexer de habitat, hoe rijker de levensgemeenschap. Er dient maximaal ingezet te worden op natuur-versterking via natuur-geïnspireerde vormgeving en complexiteit verhogende NID's.

- Goedkope, natuurlijke ingrepen, uitgevoerd op grote schaal, zijn waarschijnlijk veel effectiever dan dure en artificiële ingrepen die maar beperkt worden ingezet. De schaal en het uitgangsprincipe is van belang. **Om echt natuur-inclusief of zelfs natuur-inspirerend te werk te gaan, dient men eerst de nog aanwezige natuurwaarden te beschermen, dan de verloren gegane natuurwaarden te herstellen en dan pas nieuwe, bijkomende natuur te creëren.** Alle artificiële zaken zijn pas aan de orde als men de natuurlijke habitats en natuurwaarden niet kan beschermen, versterken, verrijken en/of herstellen.
- **Begeleidend wetenschappelijk onderzoek met continue wetenschappelijke monitoring** is essentieel om aan continue kennisopbouw **te doen. Deze kennis dient men zoveel als mogelijk** publiek beschikbaar te stellen.
- Om de verstoring van het marien ecosysteem minimaal te houden en effectief in te zetten op langlevende soorten, is een **slimme, gezonde fasering tijdens de constructie en applicatie van NIDs** essentieel.

- Tenslotte heeft 4Sea nog enkele onbeantwoorde vragen inzake het potentiële energie eiland na het lezen van het ontwikkelingsplan van ELIA:

- Voor verschillende vogelsoorten zijn 2 randvoorwaarden essentieel om impact zoveel mogelijk te beperken, zijnde:
  - Twee corridors van en naar het energie eiland, telkens met een breedte van 1,4 km.
  - Een overkapping met schuilplaatsen biedt de ruimste kansen.
 Hoe zal dit mee opgenomen worden in de ontwikkeling van de Prinses Elisabeth zone?
- Wat NID op de zeebodem betreft, dient de voorkeur te liggen bij het evenaren van een natuurlijk grindbed en/of schelpdierbank, eerder dan bij 3D structuren, biohuts en matrassen. Hoe sterk wil men hierop inzetten?
- Is de zandbalans groot genoeg om een eiland te bouwen, in gedachten houdend dat we ook een lopend co-creatieproject [Kustvisie](#) hebben en onze zandvoorraad eindig is?
- Heeft men een zicht op de levensduur van de constructie? Met andere woorden: voor hoe lang wil men de milieuvergunning? Praat men over 20-30-50 jaar? Gaat men daarna ontmantelen of opwaarderen of...?

Acceptation sociale

- Les personnes concernées par la construction d'une nouvelle ligne à haute tension ont l'impression de devoir supporter toutes les charges, tandis que quelques entreprises énergétiques en tirent les bénéfices. Il est crucial de développer un mécanisme de compensation comme par exemple un fonds pour financer des projets locaux en matière de climat ou de qualité de vie.

Meer informatie:

- Almut Bonhage, Beleidsexpert energie Bond Beter Leefmilieu:
almut.bonhage@bblv.be
- Jan Vande Putte, Energy Campaigner Greenpeace België:
jputte@greenpeace.org
- Arnaud Collignon, Chargé de mission Energie Canopea:
a.collignon@canopea.be
- Sarah Vanden Eede, Beleidsmedewerker Oceaan WWF België:
sarah.vandeneede@wwf.be